

1. טור אורח חיים הלכות סוכה סימן תרכה
בסוכות(א) תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם וגו' (תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו והיא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה שהוא ברא הכל לרצונו והוא אשר לו הכח והממשלה והיכולת בעליונים ובתחתונים לעשות בהן כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציא אותנו מארץ מצרים באותות ובמופתים והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו ואף על פי שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה וסוכה זו צריך שתהיה במקום הראוי לעשותה וממין הראוי ושיהיו דפנותיה כראוי בשיעורם ובמנינם ושיהיה סככה כראוי ושלא תהא גבוה יותר משיעורה ולא נמוכה פחות משיעורה ולא קטנה משיעורה:

2. ב"ח אורח חיים סימן תרכה
א בסכת תשבו וגו' תלה הכתוב וכו'. איכא למידק בדברי רבינו שאין זה מדרכו בחיבורו זה לבאר הכונה לשום מקרא שבתורה כי לא בא רק לפסוק הוראה או להורות מנהג ופה האריך לבאר ולדרוש המקרא דבסכת תשבו ויראה לי לומר בזה שסובר דכיון דכתיב למען ידעו וגו' לא קיים המצוה כתיקונה אם לא ידע כוונת מצות הסוכה כפי פשטה ולכן ביאר לפי הפשט דעיקר הכוונה בישיבת הסוכה שיזכור יציאת מצרים וזה הטעם בעצמו לרבינו ז"ל במה שכתב בהלכות יציאת מצרים (עמ' ח') (עמ' כה) ויכוין בהתעטפו שצונו המקום וכו' וכן בהלכות תפלין בסימן כ"ה (עמ' עא) כתב ויכוין בהנחתם שצונו המקום להניח וכו' כדי וכו' מה שלא עשה כן בשאר הלכות כי לא כתב שיכוין שום כוונה בעשיית המצוה מפני כי המקיים המצוה כדנה יוצא בה אף על פי שלא היתה לו שום כוונה אבל ביציאת שכתוב בהן) (במדבר טו מ) (למען תזכרו וגו' וכן בתפלין כתוב) שמות יג ט) (למען תהיה תורת יי' בפיו שפשוטו הוא שהתפלין הם אות וזכרון כדי שיהא תורת יי' שגור בפיו כי ביד חזקה הוצאך יראה שלא קיים המצוה כתיקונה אם לא יכוין אותה הכוונה ולכן כתב בהלכות אלו ויכוין וכו' וכן גבי סוכה שכתוב למען ידעו וגו' משמע ליה גם כן שצריך שיכוין בשעת ישיבת הסוכה הטעם המכוון במצוה:

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה סימן תרכה
סעיף א
בסוכות תשבו שבעת ימים וגו' (א) כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב (ושמש)

4. תוספות מסכת פסחים דף קח עמוד ב
היו באותו הנס - פי' רשב"ם שעל ידם נגאלו וכן במגילה ע"י אסתר ובחנוכה ע"י יהודית וקשה דאף משמע שאין עיקר ועוד דבירושלמי גריס שאף הן היו באותו ספק משמע באותה סכנה דלהשמיד להרוג ולאבד והא דאמרין דפטורות מסוכה אף על גב דאף הן היו באותו הנס כי בסוכות הושבתי התם בעשה דאורייתא אבל בארבעה כוסות דרבנן תיקנו גם לנשים כיון שהיו באותו הנס.

5. גבורות ה' פרק מח
ואמר רבי יהושע בן לוי נשים חייבות בארבע כוסות שאף הם היו באותו הנס, ופי' שהיה יציאת מצרים להם גם כן כמו לאנשים. ואם תאמר בישיבת סוכה נמי לחייבו משום שהיו בנס של סוכה. ואין זה קשיא דאף על גב שהיו הנשים בנס סוכה רחמנא פטרה הנשים, והמלך יכול לפטור את מי שירצה מן השעבוד אף על גב דלפי הסברא הכל משועבדים יכול לפטור את שירצה, אבל מצות דרבנן דקבלנו אנחנו ארבע כוסות בשביל נס הגאולה אין חלוק בין נשים ובין אנשים כיון שהכל היו באותו הנס ולפיכך המצוה אף על הנשים. שלא נתן השם יתברך מצות סוכה לישראל בשביל שישבו בסוכות כשיצאו ממצרים אבל עיקר המצוה כמו שאר מצות שנתן השם יתברך לישראל רק שתלה טעם המצות במה שהושיב את ישראל בסוכות, וחילוק יש בין נתינת המצוה לישראל וטעם המצוה שהרבה דברים יש להם טעם ולא רצה השם יתברך לגזור אותם לכך הטעם הוא דבר בפני עצמו והמצוה דבר בפני עצמו, וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אבל גבי ארבע כוסות שלכך תקנו חכמים בשביל הנס והנס היה שוה לנשים כמו לאנשים

6. תוספות מסכת מגילה דף ד עמוד א
שאף הן היו באותו הנס - פירש רשב"ם שעיקר הנס היה על ידן בפורים על ידי אסתר בחנוכה על ידי יהודית בפסח שבזכות צדקניות שבאותו הדור נגאלו וקשה דלשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לו לומר שהן לכך נראה לי שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג וכן בפסח שהיו משועבדות לפרעה במצרים וכן בחנוכה הגזירה היתה מאד עליהן גבי מצה יש מקשה למה לי היקשא דכל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה תיפוק ליה מטעם שהן היו באותו הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא מחייבא אלא מדרבנן אי לאו מהיקשא ורבינו יוסף איש ירושלים תירץ דסלקא דעתך למיפטר מהגזירה שוה דט"ו ט"ו דחג הסוכות כדפי' פרק אלו עוברין (פסחים מג: ד"ה סלקא)

7. רמב"ן ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק מג

(מג) כי בסכות הושבתי את בני ישראל - ענני כבוד, לשון רש"י. והוא הנכון בעיני על דרך הפשט, כי צוה שידעו הדורות את כל מעשי ה' הגדול אשר עשה עמהם להפליא ששכן אותם בענני כבודו כסוכה, כענין שנאמר (ישעיה ד ה ו) וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ונגה אש להבה לילה כי על כל כבוד חפה וסוכה תהיה לצל יומם מחרב וגו', ומפני שכבר פירש שענן ה' עליהם יומם ועמוד האש בלילה, אמר סתם כי בסכות הושבתי, שעשיתי להם ענני כבודי סכות להגן עליהם. והנה צוה בתחילת ימות החמה בזכרון יציאת מצרים בחדשו ובמועדו, וצוה בזכרון הנס הקיים הנעשה להם כל ימי עמידתם במדבר בתחלת ימות הגשמים. ועל דעת האומר סכות ממש עשו להם (סוכה יא ב), החלו לעשותן בתחילת החרף מפני הקור כמנהג המחנות, ולכן צוה בהן בזמן הזה. והזכרון, שידעו ויזכרו שהיו במדבר לא באו בבית ועיר מושב לא מצאו ארבעים שנה, והשם היה עמהם לא חסרו דבר:

8. ר' חיים פלטיאל ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק מג

(מג) למען ידעו דורותיכם. פשטיה דקרא כיון דהוא זכר לענני כבוד דיציאת מצרים א"כ מן הדין היה לנו לעשות סוכות בפסח אלא משום דלמען ידעו דורותיכם דאי היו עושין בפסח לא היה ניכר משום דהוא נגד הקיץ והיו סבורין דהיו עושין סוכות נגד הצל אבל השתא דהוא נגד החרף ובני אדם נכנסין לבית והשתא יוצאים לסוכות א"כ זהו סימן לענני כבוד. כפי' מהר"ח פלטיאל ז"ל.

9. אברבנאל ויקרא פרק כג

ואמנם מה ענין כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים באו עליו דעות לחז"ל מהם אמרו שהוא סכות ממש וענין זה שמפני שאדם מתוך הטובה מבעט צוה ית' שכאשר ישבו ישראל בבתיהם וארצם אשר ינחלו לפי שלא ראו עיניהם את ישועת ה' אשר גאלם וגמלם כרוב חסדיו שכדי שלא ירום לבבם וישכחו חסדיו יעשו זכר וסימן לזכור הטוב אשר קבלו ממנו ית' כשיצאו מבתיהם וישבו בסכות שבעת ימים כדרך אנשי מחנה וחוני המדבר לאות ולזכרון כי כן ישבו בני ישראל בצאתם ממצרים והלכו במדבר. ויש מי שאמר שהסכות היו ענני כבוד וענן שהיה הולך לפניהם בעמוד ענן לנחותם הדרך ויומם השמש לא יכם. ובזה יכירו וידעו השגחתו הפרטית על ישר' נחלתו

11. העמק דבר ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק מג

(מג) למען ידעו וגו'. כדי שלא יהיו מתיאשים מן החיים הטובים אפילו אין להם אחזת נחלה ושמחה טבעית, מכל מקום ידעו ממצות סוכה כי ניתן לזכור ישיבתם בסכות בהוציא אותם וגו', והרי היה אז מכל מקום שמחת עולם על ראשם, והרי אני ה' אלהיכם. מנהיג ומשגיח עליכם לעולם, ואין מעצור ממנו ית' להשפיע טובה וברכה גם בלי אחזת נחלה.

11. בני יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר י - צלא דמהימנותא

ומעתה תתבונן אשר הודיענו הש"י זה בתורתו הקדושה, אמרה למען ידעו דורותיכם (ולא אמרה למען תזכרו רק למען ידעו)

12. פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים ב - פרשה אחרת

ד"א וסוכה תהיה לצל יומם מחרב (ישעיה ד: ו) (א"ר לוי כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה אף הקדוש ברוך הוא מושיבו בסוכתו של לוי ליתן לעתיד לבא, שנא' התמלא בסוכו עורו וגו')

13. פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים ב - פרשה אחרת

א"ר לוי כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, אומר הקדוש ברוך הוא הוא קיים מצות סוכה בעולם הזה אני מסיך עליו מחמתו של יום הבא.

14. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ג עמוד א

תנה לנו מראש ונעשנה, אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה. ומי מצית אמרת הכי? והא אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: אשר אנכי מצוך היום? היום לעשותם - ולא למחר לעשותם, היום לעשותם - ולא היום ליטול שכר! אלא, שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרונאי עם בריותיו. ואמאי קרי ליה מצוה קלה? משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, שנאמר: ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו. מקדיר, והא אמרת: אין הקדוש ברוך הוא בא בטרונאי עם בריותיו! משום דישראל נמי זימני

15. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ג עמוד ב

דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא. והאמר רבא: מצטער פטור מן הסוכה! נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי. מיד, הקדוש ברוך הוא יושב ומשחק עליהן, שנאמר: יושב בשמים ישחק וגו'

בפטור נשים מסוכה

ולקושטא בכל מקום שהמזוה היא פרומוי ניסא.
 תיקנו חכמים עוד ברכה על הנס, כמו
 ברכת שעשה נסים בנ"ח ומגילה, וגם כד' כוסות הן
 הדין היה לברך על הנס, אלא שפטורים בברכה אשר
 גאלנו שהיא ברכה על הנס, ועיין בפיוט אלוך
 הרומות שאומרים בשבת הגדול דאיתא שם, "ואינו
 אומר גם עדיין שלריך לאומרו בהגדה ורחוי לבופלו
 אין", הרי דברכת אשר גאלנו פוערתו מלותר גם.

אולם מלות ישיבה בסוכה אין בעלם קיום המזוה
 לתא דפרסומי ניסא כלל, ואין הידיעה
 דלמען תשבו תנאי בגוף קיום המזוה, אלא ישיבה
 בלבד למלות סוכה, לפיכך לא מהני מה שהנשים היו
 באלותו הנס דבסוכות הושבתי, לחייבם במלות ישיבה
 בסוכה שאינה משום פרומוי ניסא.

ואף דזריש סוכה (ג, א) ילפינן מקרא דלמען ידעו
 דורותיכם דסוכה למעלה מכ' אמה פסולה לפי
 שאין אדם יודע שהוא דר בסוכה, א"כ משמע
 דהידיעה היא בכלל המזוה, נראה דהתם אי"ז אלא
 ילפוחא בעלמא שלריך שיהא ניכר לו שיושב בסוכה,
 אבל אין בזה חיוב כלל לידע מהנס דבסוכות
 הושבתי, עיין ברש"י שם בד"ה למען ידעו שביאר
 כן, דמלות הידיעה היא על סוכה דמזוה, ולא על גוף
 הנס דבסוכות הושבתי.

התו' בפסחים (קח, ב בד"ה היו באלותו הנס)
 הקשו למה נשים פטורות מסוכה, הא מלות
 סוכה היא "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל"
 (ויקרא כג, מג), והרי גם נשים היו באלותו הנס,
 ומאי שנא מד' כוסות בליל פסח דמחייבי משום אף
 הם היו באלותו הנס, עיי"ש.

ונראה דיל' בזה, דהך כללא דאף הם היו באלותו
 הנס, אינו מחייב אלא במזוה שהיא עלמה
 יש בה קיום של פירסומי ניסא, דבזה מהני מה שהיו
 באלותו הנס לחייבם במזוה, וא"כ נראה דבזה חלוק
 ד' כוסות מייבנת סוכה, דד' כוסות עיקר מלותם
 הוא לספר עליהם את הנס של יי"מ בדרך חירות,
 וכלשון הרמב"ם בפ"ז מחמץ ומלה הלכה ו - ז "בכל
 דור ודור חייב אדם להראות את עלמו כאילו הוא
 בעלמו ילא עתה משעבוד מצרים וכו', לפיכך כשפועד
 אדם בלילה הזה לריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך
 חירות, וכל א' וא' בין אנשים בין נשים חייב לשתות
 בלילה הזה ד' כוסות של יין", הרי דחיוב ד' כוסות
 נובע מהחיוב להראות את עלמו כאילו הוא עלמו ילא
 ממצרים, ואשר מה"ט דגם נשים הם בכלל חיוב זה
 דד' כוסות, דהא גם הם היו באלותו הנס וכאילו הם
 ילאו ממצרים, לפיכך ביאר הרמב"ם דהם בכלל חיוב
 ד' כוסות כמפורש ברמב"ם, וגם במקרא מגילה
 והדלקת נר חנוכה הם מלות של פרומוי ניסא,
 ומש"ה נשים חייבות בהם כדאיתא במגילה (ד, א)
 ובשבת (כג, א).